

بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر ویژگی های کمیته حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر ناصر داداش

گروه حسابداری، واحد شاهین شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهین شهر، ایران.
n.dadash.80@gmail.com

نرجس خاتون باغبانی

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد شاهین شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهین شهر، ایران. (نویسنده مسئول).
khatuon.baghbani@gmail.com

چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره هفتم)
شماره ۹۲ / تابستان ۱۴۰۳ (جلد دوم) صص ۱۵۱-۱۶۸

چکیده

نوظهور بودن و الزام وجود کمیته حسابرسی به عنوان جزئی از ساختار حاکمیت شرکتی و نقش و ویژگیهای آن به عنوان ابزاری برای کاهش هزینه های نمایندگی در شرکتهای ایرانی موضوع بحث بر انگیزی است، این تمایل خصوصا زمانی که بحث کیفیت سود از طریق اقلام واقعی مطرح است پر رنگتر می شود چرا که احتمال کشف مدیریت سود از طریق اقلام واقعی کمتر می باشد بر این اساس این پژوهش درصدد است تا به بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر ویژگی های کمیته حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بپردازد. برای این منظور داده های مربوط به ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ به روش پنل دیتا به روش تصادفی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که رابطه معنی داری بین حاکمیت شرکتی و مدیریت با توجه به نقش تعدیلگر ویژگی های کمیته حسابرسی وجود دارد. این یافته ها می تواند برای خط مشیگذاران بورس از جهت تدوین و الزام به رعایت منشور کمیته حسابرسی مفید بوده و ضرورت بکارگیری اصول حاکمیت شرکتی و تهیه داوطلبانه گزارش حاکمیت شرکتی را به همراه داشته باشد.

کلمات کلیدی: مسئولیت اجتماعی شرکت، کیفیت سود، ویژگی های کمیته حسابرسی.

مقدمه

مسئولیت اجتماعی بهتر شرکت ها به شرکت ها کمک می کند تا روابط پایدار تری با مصرف کنندگان، کارکنان و تأمین کنندگان برقرار کنند، در نتیجه خطرات تجاری و خطرات ورشکستگی آن ها کاهش می یابد. طلبکاران برای شرکت هایی که مسئولیت اجتماعی بهتری دارند سود بدهی کمتری نیاز دارند. تحقیقات مرتبط نشان می دهد که وقتی شرایط دیگر یکسان است، مسئولیت اجتماعی شرکت و نرخ سود وام با یکدیگر رابطه منفی دارند (وو و شن^۱، ۲۰۱۳). انگیزه، سطح و کیفیت افشای اطلاعات مسئولیت اجتماعی شرکت ها نیز تحت تاثیر هزینه سرمایه کمتر قرار می گیرد (منگ^۲، ۲۰۱۰). امروزه بقای شرکتها علاوه بر عوامل مالی به عوامل اجتماعی و محیطی بستگی دارد. بنابراین موضوع مسئولیت اجتماعی در حسابداری مورد توجه محققان قرار گرفته است. گیمرشلاگ و همکاران مسئولیت اجتماعی شرکت را به عنوان "یک

¹ Wu & Shen

² Meng

مشارکت داوطلبانه شرکت در توسعه پایدار که فراتر از الزامات قانونی است تعریف کرد. در حال حاضر، عموماً محققان بر این باورند که شرکتهای دارای مسئولیت اجتماعی هم از لحاظ اخلاقی و اقتصادی به جامعه کمک میکنند، و هم دارای موقعیت بهتری برای داشتن درآمد بیشتر و شهرت بهتر در میان رقبای خود هستند. شرکتهای در تلاش اند که در چارچوب سیستم های حاکمیت شرکتی، هم برای مشارکت شرکت در موضوعات مسئولیت اجتماعی و هم افشای آن پاسخگو باشند.

اخیراً هدف سازمانها و بنگاههای تجاری از بیشینه سازی ثروت سهامداران به محافظت از منافع سایر ذینفعان از جمله جامعه تغییر کرده است. به بیانی دیگر، واحدهای تجاری علاوه بر اهداف تجاری خود، به سمت اهداف تجاری نیز سوق پیدا نموده اند. ارتباط بین عملکردهای مالی مانند کیفیت سود و مسئولیت های اجتماعی شرکت در پژوهش های مالی و حسابداری مورد توجه قرار گرفته است. بنابراین هدف این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر رابطه بین مسئولیت های اجتماعی و کیفیت سود در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

بیان مسئله

فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی (CSR) فعالیت هایی هستند که شرکتهای به طور داوطلبانه، فراتر از الزامات قانونی، با در نظر گرفتن نیازهای سهامداران مختلف انجام می دهند و فعالیت های تخصیص منابع بلندمدت شامل هزینه ها هستند (کیم و یونگ^۱، ۲۰۱۳)، بنابراین، اینکه آیا یک شرکت در فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت می کند یا خیر، عمدتاً در اختیار مدیریت آن است (دیویدسون^۲ و همکاران، ۲۰۱۹)، و انگیزه های آن ها برای انجام فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی در مشارکت شرکت منعکس می شود. مطالعات قبلی نتایج متفاوتی را در مورد ارتباط بین فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی و کیفیت سود گزارش می کنند که نشان می دهد قصد مدیریت برای مشارکت در فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی لزوماً برای مشارکت اجتماعی نیست. با این حال، از آنجایی که فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی شامل کمک های مالی، حمایت از رفاه اجتماعی، حمایت از مصرف کننده و مدیریت محیط زیست است، ناگزیر از سیستم ملی و همچنین محیط اجتماعی و فرهنگی که شرکت به آن تعلق دارد، تأثیر می پذیرد. مطالعات قبلی که فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت های بورس اوراق بهادار را بررسی می کنند، گزارش می دهند که انگیزه های مدیریت سود در گزارشگری مالی کم است، زیرا آن ها در فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی با انگیزه اخلاقی برای کمک به جامعه شرکت می کنند (چوی و مون^۳، ۲۰۱۳؛ لیم و چوی^۴، ۲۰۱۳).

علاوه بر این، حاکمیت شرکتی در قلب سیستم هایی مانند سیستم های مدیریت، سیستم های تصمیم گیری و سیستم های حسابرسی قرار دارد که باید برای شرکت ها برای انجام اقدامات مسئولیت اجتماعی شرکتی اولویت بندی شوند؛ بنابراین، حاکمیت شرکتی نقشی محوری در فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت ها ایفا می کند (بان^۵، ۲۰۰۹). علاوه بر این، حکمرانی صحیح فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکتی کارآمد را القا می کند (کوک و کانگ^۶، ۲۰۱۱)، عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی (ماگلیو^۷، ۲۰۲۰)، را افزایش می دهد و سطح و اعتبار افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی را بهبود می بخشد (آپوهامی و تاشاکور^۸، ۲۰۱۷، دوکات^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). حاکمیت شرکتی همچنین پیوند بین مسئولیت

¹ Kim, S.H.; Jung

² Davidson

³ Choi, H.J.; Moon

⁴ Lim, H.J.; Choi

⁵ Ban

⁶ Kook, C.P.; Kang

⁷ Maglio

⁸ Appuhami, R.; Tashakor

اجتماعی شرکتی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند، زیرا می‌تواند از اقدامات مسئولیت اجتماعی شرکتی ناشی از رفتار فرصت طلبانه مدیران جلوگیری کند و آن‌ها را تشویق کند تا تصمیمات مدیریتی را از دیدگاه بلندمدت اتخاذ کنند (چوی^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). به این ترتیب، حاکمیت شرکتی نقش مهمی در اثربخشی فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی ایفا می‌کند. علاوه بر این، در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکتی، تحقیق در مورد مدیریت سود یک نگرانی مداوم قابل توجه است (سانتوس-جائن^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). با این حال، مسئولیت اجتماعی شرکتی و مسائل مدیریت سود به طور کامل مورد توجه قرار نگرفته است. به طور خاص، تأثیر حاکمیت شرکتی بر پیوند بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفته است (سانتوس-جائن و همکاران، ۲۰۲۱). به طور خاص، حتی اگر یک کمیته حسابرسی (AC) مسئول نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی شرکتی است و بنابراین، نقش مهمی در بهبود کیفیت سود ایفا می‌کند، تحقیقات کافی برای تجزیه و تحلیل تأثیر کمیته حسابرسی بر روی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و کیفیت سود (سانتوس جائن و همکاران، ۲۰۲۱)، این مطالعه با بررسی نقش ویژگی‌های کمیته حسابرسی در پیوند بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود، شکاف موجود در ادبیات را پر می‌کند.

کمیته حسابرسی یک نهاد حسابرسی است که در داخل شرکت ایجاد شده است و مدیریت را از یک موقعیت مستقل نظارت می‌کند و فعالیت‌های گزارشگری مالی شرکت را کنترل می‌کند تا شفافیت شرکت و کیفیت اطلاعات حسابداری را بهبود بخشد (کمیسیون بورس و اوراق بهادار^۴، ۲۰۰۳). بر این اساس، کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) و قانون ساربنز-آکسلی^۵ (SOX) تأکید ویژه‌ای بر عملکردهای کمیته حسابرسی دارند (سونگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۷). ایالات متحده از سال ۱۹۸۹ تأسیس یک کمیته حسابرسی را برای شرکت‌های فهرست شده اجباری کرده است و نقش یک کمیته حسابرسی با تصویب SOX پس از رسوایی انرون بیشتر تقویت شد. به طور مشابه، مقررات مربوط به کمیته حسابرسی را از طریق قانون بورس و اوراق بهادار و قانون تجاری (کوآک، ۲۰۱۰)، تقویت کرده است.

ویژگی‌های کمیته حسابرسی‌ها استقلال، تخصص، فعالیت و قدرت است. مطالعات قبلی که اثرات فردی این ویژگی‌های کمیته حسابرسی را تجزیه و تحلیل می‌کند نشان می‌دهد که یک کمیته حسابرسی که مستقل، فعال و دارای تخصص حسابداری یا قدرت نسبی است، به طور فعال وظایف نظارت و کنترل مدیریت را انجام می‌دهد (سونگ و همکاران، ۲۰۱۷، کوآک، ۲۰۱۰). این نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی با ویژگی‌های برتر کیفیت گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشد. با این حال، در مورد کشورهای نوظهور، گزارش شده است که مدیریت حاکمیتی به دلیل ضعف سیستم‌های حقوقی و حمایت از سرمایه‌گذار در مقایسه با کشورهای پیشرفته ناکافی است. علاوه بر این، اگرچه بسیاری از کشورهای نوظهور، از جمله ایران، سیستم کمیته حسابرسی را بر اساس مدل حاکمیت شرکتی انگلوساکسون پذیرفته‌اند، شواهد کمی مبنی بر مؤثر بودن چنین سیستمی در این کشورها وجود دارد (چوی و همکاران، ۲۰۲۰)، با مطالعات اندکی که نشان می‌دهد بدون تأثیر (سون^۷ و همکاران، ۲۰۰۴؛ چئون^۸ و همکاران، ۲۰۱۳).

اگر ویژگی‌های کمیته حسابرسی تأثیر مثبتی بر رفتار یک شرکت داشته باشند، می‌توانند به بهبود کیفیت سود شرکت‌هایی با سطوح مسئولیت اجتماعی شرکتی بالا کمک کنند. با این حال، اگر کمیته حسابرسی‌ها فقط به صورت رسمی عمل کنند و نتوانند عملکرد نظارتی مؤثر اصلی خود را انجام دهند (چئون و همکاران، ۲۰۰۴)، حتی اگر ویژگی‌های

¹ Dwekat

² Choi

³ Santos-Jaén

⁴ Securities and Exchange Commission (SEC)

⁵ Sarbanes-Oxley (SOX)

⁶ Song

⁷ Sohn

⁸ Cheon

مطلوبی داشته باشند، ممکن است تأثیر مثبت قابل توجهی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌هایی با سطوح بالای مسئولیت اجتماعی شرکتی نداشته باشند؛ بنابراین، این مطالعه بررسی می‌کند که آیا ویژگی‌های کمیته حسابرسی، یعنی استقلال، تخصص، فعالیت و قدرت، بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با تعالی مسئولیت اجتماعی شرکتی تأثیر می‌گذارند یا خیر؟

ادبیات نظری و پیشینه پژوهش

انگیزه‌های مختلفی برای شرکت‌ها برای مشارکت در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی وجود دارد. از یک طرف، یک شرکت ممکن است با انگیزه‌های اخلاقی به منظور کمک به جامعه درگیر شود. از سوی دیگر، یک شرکت ممکن است به نفع خصوصی مدیران خود درگیر شود. در این مورد، یک شرکت مسئولیت اجتماعی شرکتی را با انگیزه‌های فرصت طلبانه انجام می‌دهد تا تخلفات شرکتی را بپوشاند.

شرکت‌هایی که به طور اخلاقی فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی را انجام می‌دهند، سعی می‌کنند با سرکوب مدیریت سود، شفافیت گزارشگری مالی را حفظ کنند. این به این دلیل است که این شرکت‌ها بیشتر احتمال دارد که صورت‌های مالی را مسئولانه گزارش کنند (وانگ و چوی، ۲۰۱۳). در مقابل، مدیرانی که با انگیزه‌های غیراخلاقی در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت می‌کنند، احتمالاً از طریق گزارش‌دهی مالی فرصت طلبانه مانند مدیریت سود، سهامداران را گمراه می‌کنند (کیم و همکاران، ۲۰۱۲).

مطالعات قبلی یافته‌های ثابتی در مورد ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود گزارش نکرده‌اند. کیم و همکاران (کیم و همکاران، ۲۰۱۲)، شواهدی را ارائه می‌کند که نشان می‌دهد شرکت‌های آمریکایی با امتیازات مسئولیت اجتماعی شرکتی بالاتر، کمتر احتمال دارد مدیریت سود را از طریق اقلام تعهدی اختیاری و فعالیت‌های عملیاتی واقعی انجام دهند. پالاسیوس-مانزانو و همکاران. (پالاسیوس-مانزانو و همکاران، ۲۰۲۱)، با استفاده از نمونه‌ای از شرکت‌های اسپانیایی، تأثیر منفی (-) فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی بر مدیریت سود را پیدا کنید؛ و غالب و همکاران (۲۰۲۱)، نشان می‌دهد که گزارش مسئولیت اجتماعی شرکتی به طور منفی با دستکاری درآمد واقعی از طریق تجزیه و تحلیل شرکت‌های فهرست شده اردن مرتبط است. این نتایج نشان می‌دهد که شرکت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی تمایل دارند روابط بلندمدت با سهامداران خود را به جای حداکثر کردن سود کوتاه مدت خود ارتقا دهند (پالاسیوس-مانزانو و همکاران، ۲۰۲۱). به طور مشابه، دیمیتروپولوس و کورونیوس (۲۰۲۱)، شرکت‌های فهرست شده و غیر بورسی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا را تحلیل می‌کنند و گزارش می‌دهند که فعالیت‌های مربوط به گزارش زیست‌محیطی شرکت‌ها اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی را کاهش می‌دهد. باین‌حال، موتاکین و همکاران (۲۰۱۵)، نشان می‌دهد که یک ارتباط مثبت (+) بین سطح افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری از طریق تجزیه و تحلیل شرکت‌های بنگلادشی وجود دارد. این نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی را با انگیزه‌های فرصت طلبانه انجام می‌دهند، کیفیت درآمد پایین‌تری را با تعدیل غیراخلاقی آن گزارش می‌کنند. پریور و همکاران (۲۰۰۸)، ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود را برای شرکت‌ها در ۲۶ کشور تجزیه و تحلیل می‌کند و گزارش می‌دهد که شرکت‌ها به طور استراتژیک از مسئولیت اجتماعی شرکتی برای پنهان کردن رفتار مدیریت سود استفاده می‌کنند. سالوسکی و زولچ (۲۰۱۲)، که کشورهای اروپایی را که از IFRS استفاده می‌کنند، تجزیه و تحلیل می‌کنند، همچنین گزارش می‌دهند که شرکت‌هایی با سطوح مسئولیت اجتماعی شرکتی بالاتر، درآمد خود را تعدیل می‌کنند و اخبار بد را به موقع گزارش نمی‌کنند.

با این حال، از آنجایی که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی شامل کمک‌های مالی، حمایت رفاه اجتماعی، حمایت از مصرف‌کننده و مدیریت زیست‌محیطی است، ناگزیر تحت تأثیر سیستم ملی و محیط اجتماعی و فرهنگی که شرکت به آن تعلق دارد، می‌شود. چوی و مون (۲۰۱۳)، نشان می‌دهند که ۲۰۰ شرکت برتر مسئولیت اجتماعی شرکتی در مؤسسه عدالت اقتصادی کره (KEJI) مدیریت سود را محدود می‌کنند و تداوم درآمد بالاتری دارند. لیم و چوی (۲۰۱۳)، دریافته‌اند که در مورد شرکت‌های کره‌ای با برتری مسئولیت اجتماعی شرکتی، مدیریت سود با استفاده از اقلام تعهدی کوچک است. کیم و یونگ (۲۰۱۳)، بررسی ارتباط بین فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود واقعی شرکت‌های کره‌ای، نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با عملکرد عالی مسئولیت اجتماعی شرکتی در مقایسه با شرکت‌هایی با عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی ضعیف، سطح پایین‌تری از مدیریت سود واقعی دارند. این نشان می‌دهد که عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی نه تنها یک شاخص پیش‌بینی کننده شفافیت حسابداری است، بلکه یک شاخص رشد پایدار است. بر اساس تجزیه و تحلیل شرکت‌های کره‌ای، کیم (۲۰۱۴)، همچنین شواهدی ارائه می‌دهد که سطح مسئولیت اجتماعی شرکتی دارای یک اثر منفی (-) بر مدیریت سود و یک اثر مثبت (+) بر نسبت قیمت به درآمد است. این نتیجه نشان می‌دهد که هر چه یک شرکت در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی فعال‌تر باشد، حسابداری شفاف‌تر است؛ بنابراین، سرمایه‌گذاران شرکت‌هایی را که فعالانه در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت می‌کنند، مثبت ارزیابی می‌کنند. مشابه این یافته، مون (۲۰۰۷)، همچنین شواهدی را ارائه می‌دهد که در بین شرکت‌های کره‌ای، هرچه مدیریت اخلاقی‌تر معرفی شود، مدیر کمتر در مدیریت سود با استفاده از انتخاب‌های حسابداری افراط می‌کند و پیشنهاد می‌کند که معرفی مدیریت اخلاقی شفافیت حسابداری را بهبود می‌بخشد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که شرکت‌های کره‌ای با سطوح بالای مسئولیت اجتماعی شرکتی، ارزش‌های اخلاقی را دنبال می‌کنند و با محدود کردن مدیریت سود، کیفیت گزارشگری مالی بالایی را حفظ می‌کنند.

علاوه بر این، برای انجام فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی، استقرار اهداف مدیریت، سیستم مدیریت، تصمیم‌گیری، سیستم حسابرسی و غیره باید برای شرکت‌ها در اولویت قرار گیرد. حاکمیت شرکتی در هسته این سیستم‌ها قرار دارد و برای فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت‌ها بسیار مهم است (بان، ۲۰۰۹)، بنابراین، انتظار می‌رود حکمرانی خوب باعث ایجاد فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی کارآمد (کوک و کانگ، ۲۰۱۱)، بهبود عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی (ماگلیو و همکاران، ۲۰۲۰)، و افزایش سطح و اعتبار افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی شود (آپوهامی و تاشاکور، ۲۰۱۷؛ دوکات و همکاران، ۲۰۲۲). به‌طور خاص، ماگلیو و همکاران (۲۰۲۰)، نشان می‌دهد که تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره که مدیریت سود را محدود می‌کند، عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت را افزایش می‌دهد. خان و همکاران (۲۹)، شواهدی ارائه می‌دهد که استقلال مدیران و حضور کمیته حسابرسی تأثیر مثبت (+) بر افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی دارد. هندایاتی و همکاران (۲۰۲۲)، گزارش می‌دهند که هیئت‌مدیره سخت‌کوش منجر به سطح بالاتری از افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی می‌شود. به‌طور مشابه، طبق آپوهامی و تاشاکور (۲۰۱۷)، اندازه، فعالیت، استقلال و تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی به طور مثبت با سطح افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی مرتبط است. دوکات و همکاران (۲۰۲۲)، مستند می‌کند که کمیته حسابرسی‌های فعال به‌طور مثبت با دامنه تضمین مسئولیت اجتماعی شرکتی مرتبط هستند.

علاوه بر این، تحقیقات قبلی گزارش می‌دهد که حاکمیت شرکتی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند. چوی و همکاران (۲۰۱۳)، شواهدی را گزارش می‌دهد که مالکیت نهادی رابطه منفی (-) بین مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی شرکتی را تشدید می‌کند که نشان می‌دهد حاکمیت شرکتی می‌تواند از فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی ناشی از رفتار فرصت‌طلبانه جلوگیری کند و مدیران را تشویق کند تا تصمیمات مدیریتی را از دیدگاه

بلند مدت اتخاذ کنند. غالب و همکاران (۲۰۲۱)، نشان می‌دهد که حضور مدیران زن تأثیر منفی (-) مسئولیت اجتماعی شرکتی بر مدیریت سود واقعی را تقویت می‌کند، مطابق با این ادعا که مدیران زن در هیئت‌مدیره ارتباط نزدیک‌تری با گزارشگری غیرمالی شرکت دارند و سود شرکت‌ها را کاهش می‌دهند. رفتارهای مدیریتی (حسین و همکاران، ۲۰۱۸، واکا و همکاران، ۲۰۲۰). در روشی مشابه، کوک و کانگ (۲۰۱۱)، شواهدی ارائه می‌کنند که نشان می‌دهد شرکت‌هایی با حکمرانی صحیح، رابطه مثبت بین فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی و ارزش شرکت را تقویت می‌کنند. هوانگ و ریو (۲۰۲۰)، اثر تعدیل‌کننده اندازه هیئت‌مدیره را بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و پاداش مدیرعامل مستند می‌کنند و پیشنهاد می‌کنند که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی و حاکمیت شرکتی مکمل یکدیگر هستند. یونگ (۲۰۱۵)، گزارش می‌دهد که رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و استراتژی مالیاتی توسط مالکیت سهامداران تعدیل می‌شود.

همان‌طور که در بالا توضیح داده شد، حاکمیت شرکتی نقش مهمی در اثربخشی فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی ایفا می‌کند. بعلاوه، مطالعه مدیریت سود یک نگرانی مستمر حیاتی در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکتی است (سانتوس-جائن و همکاران، ۲۰۲۱). باین‌حال، شواهد کمی وجود دارد که تأثیر حاکمیت شرکتی را بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود ارائه دهد. به‌طور خاص، اگرچه کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت‌ها است و بنابراین نقش مهم مکانیزم حاکمیت شرکتی کلیدی را ایفا می‌کند که کیفیت سود را افزایش می‌دهد، تأثیر کمیته حسابرسی بر پیوند بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود به‌اندازه کافی موردتوجه قرار نگرفته است. (سانتوس-جائن و همکاران، ۲۰۲۱)، از این‌رو، این مطالعه تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی را بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و مدیریت سود بررسی می‌کند.

هدف کمیته حسابرسی به‌عنوان یک کمیته فرعی در هیئت‌مدیره، افزایش قابلیت اطمینان گزارشگری مالی با تعیین حسابرس و نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت است؛ بنابراین، کمیته حسابرسی‌ها که نقش محوری در حاکمیت شرکتی دارند، به‌ویژه توسط SEC و SOX (سونگ و همکاران، ۲۰۱۷)، مورد تأکید قرار می‌گیرند. بر این اساس، مطالعات قبلی در مورد نقش کمیته حسابرسی‌ها عمدتاً چگونگی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی را بر کیفیت گزارشگری مالی تجزیه‌وتحلیل می‌کنند. ویژگی‌های کمیته حسابرسی به‌طور کلی به استقلال، تخصص، فعالیت و قدرت به شرح زیر طبقه‌بندی می‌شوند.

✓ اول، تحقیقات قبلی در مورد استقلال اعضای کمیته حسابرسی نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی‌های مستقل مدیریت سود یا بی‌نظمی‌های حسابداری را مهار می‌کنند که نشان می‌دهد هر چه نسبت مدیران خارجی مستقل در بین اعضای کمیته حسابرسی بیشتر باشد، کمیته حسابرسی‌ها عملکرد نظارتی خود را بهتر انجام می‌دهند. نمونه‌هایی از چنین مطالعاتی شامل مطالعات کارچلو و نیل (۲۰۰۳)، با استفاده از نظر حسابرسی، کلاین (۲۰۰۲)، زی و همکاران (۲۰۰۳)، است. با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری و چوی و همکاران (۲۰۰۸)، با استفاده از فراوانی تقلب حسابداری.

✓ دوم، مطالعات تجربی قبلی در مورد نقش تخصص کمیته حسابرسی اثرات حضور اعضای کمیته حسابرسی با تخصص مالی را بررسی می‌کند. اکثر مطالعات گزارش می‌دهند که کیفیت گزارشگری مالی زمانی بهبود می‌یابد که کمیته حسابرسی شامل کارشناسان حسابداری باشد (کریشن و ویسواناتان، ۲۰۰۸؛ هویتاش و همکاران، ۲۰۰۹؛ نایکر و شارما، ۲۰۰۹، سونگ و همکاران، ۲۰۱۹).

✓ سوم، مطالعات قبلی در مورد فعالیت‌های کمیته حسابرسی شواهدی را نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی‌های فعال عملکرد نظارتی خود را به‌خوبی انجام می‌دهند. به‌عنوان مثال، در نتیجه تجزیه‌وتحلیل با استفاده از مدیریت سود (زی و همکاران، ۲۰۰۳)، تصحیح خطای حسابداری (سون و همکاران، ۲۰۰۴)، حق‌الزحمه حسابرسی (چانگ، ۲۰۰۵)، و

انتصاب یک حسابرس خبره صنعت (ابوت و همکاران، ۲۰۰۰)، این تحقیق شواهدی را پیدا می‌کند که بیشتر اوقات کمیته حسابرسی‌ها ملاقات می‌کنند، هر چه آن‌ها وظایف نظارتی خود را فعال‌تر انجام دهند. در نهایت، تحقیقات قبلی در مورد قدرت کمیته حسابرسی وجود دارد. این تحقیق نشان می‌دهد که عملکرد نظارت بر کمیته حسابرسی با وجود اعضای قدرتمند کمیته حسابرسی تقویت می‌شود. به‌طور خاص، بک و مولدین (۲۰۱۴)، مستند می‌کنند که اعضای کمیته حسابرسی با قدرت بیشتر به دلیل مدت طولانی تصدی خود، فعالیت‌های نظارتی قوی‌تری را انجام می‌دهند. این به این دلیل است که اعضای کمیته حسابرسی با دوره تصدی طولانی‌تر از شرایط شرکت، از جمله مدیریت و گزارش‌های مالی آگاه هستند و بنابراین، قدرت بیشتری در نظر گرفته می‌شوند (هونگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ شارما، ایزلین، ۲۰۱۲). بادولاتو و همکاران (۲۰۱۴)، نیز نتایج مشابهی را نشان می‌دهد.

در کنار هم ادبیات قبلی در مورد کمیته حسابرسی گزارش می‌دهد که کمیته حسابرسی با مدیران مستقل، تخصص حسابداری، سخت‌کوشی یا قدرت بیشتر، نظارت و مدیریت مؤثرتری را کنترل می‌کنند. این نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی با ویژگی‌های برتر رفتار فرصت‌طلبانه مدیران را محدود می‌کند و کیفیت گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشد؛ بنابراین، انتظار می‌رود که کمیته حسابرسی از شیوه‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی ناشی از رفتار فرصت‌طلبانه مدیران جلوگیری کرده و بر آن‌ها برای تصمیم‌گیری بلندمدت برای کسب‌وکارها تأثیر بگذارد. تحقیقات قبلی همچنین یافته‌های ثابتی را نشان می‌دهد که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی و حاکمیت شرکتی یک رابطه مکمل دارند (کوک و کانگ، ۲۰۱۱؛ چوی و همکاران ۲۰۱۳، غالب و همکاران، ۲۰۲۱؛ هوانگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ یونگ، ۲۰۱۵). بر این اساس، انتظار می‌رود کمیته حسابرسی با ویژگی‌های برتر، مدیریت سود شرکت‌هایی را که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی را با انگیزه اخلاقی انجام می‌دهند، به شدت محدود کنند؛ بنابراین، این پژوهش سه فرضیه زیر را پیشنهاد می‌کند.

✓ مسئولیت اجتماعی بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر تخصص مالی کمیته حسابرسی تأثیر معناداری دارد.

✓ مسئولیت اجتماعی بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر استقلال کمیته حسابرسی تأثیر معناداری دارد.

✓ مسئولیت اجتماعی بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر اندازه کمیته حسابرسی تأثیر معناداری دارد.

بابایی درجه (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی نقش تعدیلگر مالکیت خانوادگی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش بیانگر این است که مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت سود تأثیر منفی و معناداری دارد بدین معنی که با افزایش مسئولیت اجتماعی شرکت، مدیریت سود کاهش خواهد یافت. همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد نتایج بیانگر این است که مالکیت خانوادگی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود را تشدید می‌کند.

غیور و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت سود با نقش تعدیل‌گری بیش اطمینانی مدیریت؛ رویکرد مدل سازی معادلات ساختاری پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد، ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت سود رابطه منفی دارد ولی این ارتباط از نظر آماری معنادار نمی‌باشد. همچنین بیش اطمینانی مدیریت تأثیر معناداری بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت سود ندارد.

صغیری و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت مدیره و کمیته حسابرسی بر سطح افشای مسئولیت اجتماعی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد ویژگی‌های هیئت مدیره (اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره و تعداد جلسات هیئت مدیره) و ویژگی‌های کمیته حسابرسی (اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی) تأثیر مستقیم و معناداری بر سطح افشای اطلاعات دارند. نتایج مربوط به متغیرهای کنترلی نیز نشان داد اهرم مالی و ریسک سیستماتیک تأثیر معکوس و معناداری بر سطح

افشای مسئولیت اجتماعی دارند و اندازه شرکت و فرصتهای رشد تاثیر مستقیم و معناداری بر سطح افشای مسئولیت اجتماعی دارند.

کائوج^۱ و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس نیجریه پرداختند. این مطالعه رابطه مثبت و معناداری را بین استقلال کمیته حسابرسی (ACIND)، جلسات کمیته حسابرسی (ACMT) و مدیریت سود شرکت های نیجریه ای فهرست شده در نیجریه ارائه می کند. با این حال، رابطه منفی بین اندازه کمیته حسابرسی، تخصص مالی کمیته حسابرسی، اندازه شرکت و مدیریت سود در میان شرکت های فهرست شده در نیجریه گزارش شده است. سیاستگذار باید خط مشی ترکیب حسابرسی را برای اعضای کمیته ارائه دهد تا به وضوح بیان شود تا اعضا بتوانند وظایف خود را به طور مؤثر انجام دهند.

آیروم^۲ و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی به بررسی تأثیر مالکیت مدیریتی و تخصص مالی کمیته حسابرسی بر مدیریت سود شرکت های تولیدی فهرست شده در نیجریه پرداختند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می دهد که مدیران شرکت های تولیدی در نیجریه باید تشویق شوند تا سهام بیشتری در شرکت هایی که مدیریت می کنند داشته باشند تا مدیریت سود واقعی را به حداقل برسانند. شواهد از لحاظ نظری می توانند به عنوان یک پایه محکم برای اقدامات نظارتی، به ویژه از طریق بهبود همسویی منافع مدیران و سهامداران، عمل کنند. نتایج این مطالعه پیامدهای مهمی برای تنظیم کننده ها دارد، چه کسی از درک چگونگی تأثیر مالکیت مدیریتی بر مدیریت سود واقعی و بهبود دقت گزارشگری مالی سود خواهد برد. این یافته ها همچنین به سیاست گذاران و دانشگاهیان کمک می کند تا درک کنند که چگونه مالکیت مدیریتی بر مدیریت درآمد واقعی در نیجریه تأثیر می گذارد.

سونگ^۳ (۲۰۲۲)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت و کیفیت سود پرداختند. نتایج نشان می دهد که وقتی ویژگی های کمیته حسابرسی فعال هستند، مدیریت سود با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری شرکت هایی که با انگیزه های اخلاقی در فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت می کنند، به شدت محدود می شود. ویژگی های کمیته حسابرسی زمانی موثرتر هستند که مدیران مستقل، تخصص حسابداری، مشارکت فعال و قدرت نسبی داشته باشند. یافته ها نشان می دهد که ویژگی های کمیته حسابرسی تأثیر مثبتی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت هایی با سطوح بالای مسئولیت اجتماعی شرکتی دارند. علاوه بر این، ویژگی های کمیته حسابرسی فعال برای بهبود کیفیت درآمد بسیار مهم هستند، که زمانی که کمیته حسابرسی دارای ویژگی های برتر متنوعی باشند، بیشتر افزایش می یابد.

روش شناسی پژوهش

هدف این تحقیق بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر ویژگی های کمیته حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در این رابطه است؛ به عبارت دیگر، این تحقیق به دنبال بررسی این است که آیا شرکتهایی که به عملکرد مسئولیت اجتماعی و پایداری سود توجه میکنند، کمتر به دستکاری سود تمایل دارند و آیا نقش مالکان و مدیران در این فرآیند چگونه است؛ بنابراین، این تحقیق از نوع کاربردی است و به دنبال یافتن راهکارهای عملی برای کاهش دستکاری سود و ترویج عملکرد مسئولیت اجتماعی و پایداری سود در شرکتها است. از آن جهت که میتواند مورد استفاده سازمان بورس اوراق بهادار، تحلیلگران مالی و کارگزاران بورس، مدیران مالی شرکتها، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، سازمان حسابرسی قرار گیرد. این تحقیق از جهت روش استنتاج،

¹ Kaoje
² Irom
³ Song

از نوع توصیفی - تحلیلی می باشد. این نوع از تحقیق شامل جمعآوری اطلاعات به منظور آزمون فرضیه یا پاسخ به سؤالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مورد مطالعه می باشد. از آنجا که به منظور بررسی روابط علی ممکن، از داده های قدیمی و اطلاعات تاریخی استفاده، جمعآوری و تجزیه و تحلیل میشود و روابط علی پس از وقوع مورد بررسی قرار میگیرند روش تحقیق از نوع پس رویدادی می باشد. این تحقیق چون به بررسی روابط میان متغیرها میپردازد از نوع تحقیقات همبستگی می باشد.

جامعه تحقیق کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ می باشد؛ که نمونه آماری، از بین تمامی شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ که همه شروط زیر را داشته باشند انتخاب میشوند:

- ✓ در بازه زمانی سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱، سهام شرکت در بورس اوراق بهادار مورد معامله قرار گرفته باشد.
- ✓ پایان سال مالی شرکت ۲۹ اسفند ماه باشد و در طی دوره تحقیق سال مالی آن عوض نشده باشد.
- ✓ جزء شرکتهای واسطه گری مالی و سرمایه گذاری (هلدینگ) نباشد
- ✓ اطلاعات مورد نیاز پژوهش را به طور کامل ارائه کرده باشند. با توجه به شروط فوق، با روش نمونه گیری حذفی سیستماتیک تعداد ۱۲۰ شرکت به عنوان نمونه مورد مطالعه جهت پژوهش انتخاب شد

مدل تحلیل فرضیات و متغیرهای پژوهش

هدف اعلام شده این پژوهش این است که به دنبال به بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر ویژگی های کمیته حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است،

متغیر وابسته: مدیریت سود

متغیرهای مستقل: مسئولیت اجتماعی

متغیر تعدیلگر: ویژگی های کمیته حسابرسی

متغیرهای کنترلی: اندازه شرکت - اهرم مالی - زبان شرکت - عمر شرکت

مدل آماری

برای انجام فرضیه پژوهش از مدل زیر استفاده میکنیم:

مدل آماری این پژوهش برگرفته از تحقیق سونگ (۲۰۲۲) شرح زیر می باشد:

الگوی ۱

$$DACC_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 CSR_{it} * ACEXP_{it} + \beta_3 CSR_{it} * ACIND_{it} + \beta_4 CSR_{it} * ACSIZE_{it} + \beta_5 SZIE_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در روابط فوق:

جدول (۱): متغیرهای مورد استفاده در مدل های رگرسیونی پژوهش

نماد	نوع متغیر	متغیر	تعریف عملیاتی
DACC	وابسته	مدیریت سود	از قدر مطلق اقلام تعهدی اختیاری به عنوان شاخص کیفیت سود استفاده شده است.

$TAC/TA_{i,t-1} = \beta_1 \left(\frac{1}{TA} \right)_{i,t-1} + \beta_2 (\Delta REV - \Delta REC)_{i,t} / TA_{i,t-1} + \beta_3 PPE_{it} / TA_{i,t-1} + \beta_4 IBXI_{it} / TA_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$			
<p>بر اساس که در بالای جدول توضیح داده شد</p> $CSR\ Score = \frac{\text{تعداد اقلام افشا شده}}{\text{تعداد کل اقلام قابل افشا}}$	مسئولیت اجتماعی	مستقل	CSR
<p>تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی برابر است با نسبت اعضای کمیته حسابرسی دارای مدرک مالی و حسابداری به کل اعضای کمیته حسابرسی</p>	تخصص مالی کمیته حسابرس	تعدیلگر	ACEXP
<p>نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی به تعداد اعضای کمیته حسابرسی</p>	استقلال کمیته حسابرس	تعدیلگر	ACIND
<p>اندازه کمیته حسابرسی برابر است با تعداد اعضای کمیته حسابرسی</p>	اندازه کمیته حسابرس	تعدیلگر	ACSIZE
<p>لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها</p>	اندازه شرکت	کنترلی	SIZE
<p>نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها در پایان سال مالی</p>	اهرم مالی	کنترلی	LEV
<p>یک متغیر دو مقداری که اگر شرکت زیان داشته باشد یک و در غیر این صورت صفر</p>	زیان	کنترلی	LOSS
<p>لگاریتم طبیعی تعداد سالهایی است که شرکت در بورس اوراق بهادار تهران</p>	سن شرکت	کنترلی	AGE

بحث و نتایج

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش که با استفاده از داده‌های ۱۲۰ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره‌های زمانی بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ اندازه‌گیری شده‌اند، شامل تعداد مشاهدات، میانگین، انحراف معیار، حداقل، حداکثر، ضریب چولگی و ضریب کشیدگی است که در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

پنل الف- متغیرهای پیوسته									
نام متغیر	نماد	تعداد مشاهدات	میانگین	میانگین	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
کیفیت سود	DACC	۸۴۰	۰.۲۷۹۲	۰.۱۸۶۳	۳.۱۰۶۶	۰.۰۰۱۲	۰.۴۸۱۵	۱.۷۳۷۷	۶.۳۳۰۶
مسئولیت اجتماعی شرکت	CSR	۸۴۰	۰.۴۱۵۰	۰.۴۰۶۳	۰.۶۵۶۳	۰.۲۵۰۰	۰.۰۶۷۳	۰.۱۷۹۵	۲.۹۱۴۶
تخصص مالی کمیته حسابرسی	ACEXP	۸۴۰	۰.۶۶۴۳	۰.۶۶۶۷	۱.۰۰۰۰	۰.۳۳۳۳	۰.۱۳۵۸	۰.۵۰۲۵	۵.۱۱۲۹
استقلال کمیته حسابرسی	ACIND	۸۴۰	۰.۶۷۶۱	۰.۶۶۶۷	۱.۰۰۰۰	۰.۶۰۰۰	۰.۰۶۴۱	۱.۸۱۹۱	۷.۳۶۱۲
اندازه کمیته حسابرسی	ACSIZE	۸۴۰	۳.۲۴۵۲	۳.۰۰۰۰	۵.۰۰۰۰	۳.۰۰۰۰	۰.۶۴۱۷	۲.۲۹۹۳	۶.۳۹۴۲
اندازه شرکت	SIZE	۸۴۰	۱۴.۶۳۳۳	۱۴.۵۱۰۵	۱۹.۳۸۶۳	۱۰.۵۰۴۶	۱.۴۸۹۹	۰.۵۳۷۱	۳.۴۶۸۷
اهرم مالی	LEV	۸۴۰	۰.۵۹۷۵	۰.۶۰۸۰	۱.۲۷۳۹	۰.۰۷۸۲	۰.۲۱۱۲	۰.۰۷۶۴	۳.۰۰۶۲
زیان شرکت	LOSS	۸۴۰	۰.۰۸۵۷	۰.۰۰۰۰	۱.۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰	۰.۲۸۰۱	۲.۹۵۹۸	۸.۷۶۰۴
عمر شرکت	AGE	۸۴۰	۳.۵۸۲۲	۳.۶۸۸۹	۴.۲۰۴۷	۲.۱۹۷۲	۰.۳۸۵۷	-۰.۹۰۷۷	۳.۱۶۰۷

پنل ب- متغیرهای دو ارزشی

نام متغیر	نماد	تعداد مشاهدات	نوع طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
زیان شرکت	LOSS	۸۴۰	۰	۷۲	۹۱.۴٪
			۱	۷۶۸	۸.۶٪

در جدول (۲)، برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها شامل میانگین، میانه، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی ارائه شده است. در این میان، پارامترهای مرکزی، دسته‌ای از پارامترهای توصیف‌کننده‌ی یک توزیع آماری هستند که ویژگی داده‌ها را نسبت به مرکز توزیع بیان می‌کنند. میانگین به‌عنوان نقطه تعادل و مرکز ثقل یک توزیع آماری، یکی از شاخص‌های مرکزی مناسب برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. در جدول ۲ تعداد مشاهدات مربوط به شرکت‌های مورد مطالعه ۸۴۰ (۱۲۰ شرکت در ۷ سال) است. همچنین مشاهده می‌شود که میانگین و انحراف معیار متغیرهای، کیفیت سود $۰/۲۷۹ \pm ۰/۴۸۱$ ، مسئولیت اجتماعی شرکت $۰/۴۱۵ \pm ۰/۰۶۷$ ، تخصص مالی کمیته حسابرسی $۰/۶۶۴ \pm ۰/۱۳۶$ ، استقلال کمیته حسابرسی $۰/۶۷۶ \pm ۰/۰۶۴$ ، اندازه کمیته حسابرسی $۳/۲۴۵ \pm ۰/۶۴۲$ ، اندازه شرکت $۱۴/۶۳۳ \pm ۱/۴۹۰$ و اهرم مالی $۰/۵۹۸ \pm ۰/۲۱۱$ ، زیان شرکت $۰/۰۸۶ \pm ۰/۲۸۰$ و عمر شرکت $۳/۵۸۲ \pm ۰/۳۸۶$ می‌باشد.

جدول (۳): نتایج آزمون مانایی برای متغیرهای مدل‌ها

متغیر	نماد	آماره آزمون	مقدار p*	نتیجه
کیفیت سود	DACC	-۷۳/۴۵۱	۰/۰۰۰	پایا
مسئولیت اجتماعی شرکت	CSR	-۲۶/۸۱۴	۰/۰۰۰	پایا
تخصص مالی کمیته حسابرسی	ACEXP	-۵/۳۲۵	۰/۰۰۰	پایا
استقلال کمیته حسابرسی	ACIND	-۱۵/۱۵۴	۰/۰۱۴	پایا
اندازه کمیته حسابرسی	ACSIZE	-۱۰/۷۲۶	۰/۰۰۰	پایا
اندازه شرکت	SIZE	-۵/۳۵۵	۰/۰۰۰	پایا
اهرم مالی	LEV	-۲۳/۹۰۴	۰/۰۰۰	پایا
زیان شرکت	LOSS	-۱/۷۷۴	۰/۰۳۸	پایا
عمر شرکت	LOSS	-۱۱۱/۸۵۳	۰/۰۰۰	پایا

* p-value (prob)

قبل از تفسیر نتایج جدول ۳ ذکر این نکته قابل توجه است که در آزمون ریشه واحد، فرض صفر بیانگر نامانایی متغیرها است. در این صورت چنانچه مقدار p کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ باشد فرض صفر رد خواهد شد. به این ترتیب نتایج حاصل از آزمون مانایی برای داده‌های ترکیبی (پانل) در جدول ۳ نشان از مانا بودن تمام متغیرهای مورد مطالعه است.

جدول (۴): آزمون همبستگی سریالی LM

نام متغیر	نوع آماره	احتمال آماره	سطح معناداری
مدل اول	$F_{۸۲۶,۲}$	۸۲/۹۶۵	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۴ مشاهده می‌شود مدل پژوهش مشکل وجود همبستگی جمله خطا وجود دارد اگر مدل با الگوی اثرات ثابت مقطعی برآورد شده باشد، می‌توان از آزمون و وولدریج^۱ (۲۰۰۲)، برای شناسایی خودهمبستگی سریالی مرتبه اول بهره برد و برای رفع مشکل خودهمبستگی مرتبه اول می‌توان عبارت $ar(1)$ را به مدل افزود. با این حال، اگر مدل با الگوهای اثرات ثابت یا تصادفی زمانی برآورد شده باشد؛ امکان استفاده $ar(1)$ در برآورد

¹ Wooldrige

مدل نیست و به ناچار از وقفه جمله باقیمانده مدل اولیه، استفاده می‌گردد. در این مدل به دلیل وجود اثرات تصادفی از باقیمانده مدل اولیه (RES(-1)) برآورد می‌شود.

جدول (۵): آزمون بروش-پاگان-گودفری

نام متغیر	نوع آماره	احتمال آماره	سطح معناداری	نتیجه
مدل اول	F(۱۱،۸۲۸)	۱/۸۵۶	۰/۰۴۲	ناهمسانی

در این آزمون فرض بر ناهمسانی واریانس باقیمانده‌ها است که با توجه به جدول فوق و معنادار بودن مدل‌های پژوهش فرضیه ما مبنی بر وجود همسانی واریانس در مدل‌های پژوهش رد می‌شود، الگوها دارای ناهمسانی واریانس می‌باشد و نمی‌توان از رگرسیون خطی استفاده نمود و نیاز به استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) است.

جدول (۶): نتایج بررسی ضرایب جزئی (مدل پنجم) با روش ثابت با توجه به ناهمسانی مدل

متغیر وابسته: کیفیت سود، تعداد دوره: ۷، تعداد تقاطع: ۱۲۰، تعداد ترکیب موزون: ۸۴۰						
$DACC_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 CSR_{it} * ACEXP_{it} + \beta_3 CSR_{it} * ACIND_{it} + \beta_4 CSR_{it} * ACSIZE_{it} + \beta_5 SZIE_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \varepsilon_{it}$						
نتیجه	احتمال	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	نماد	متغیرها
معنادار	۰.۰۰۵۴	۲.۷۹۱۵	۱.۴۹۱۷	۴.۱۶۴۱	C	ضریب تصادفی
معنادار	۰.۰۰۹۷	۲.۵۹۶۰	۳.۵۳۵۳	۹.۱۷۷۸	CSR	مسئولیت اجتماعی شرکت
معنادار	۰.۰۰۱۴	۳.۲۱۹۰	۰.۳۶۲۲	۱.۱۶۵۹	ACEXP	تخصیص مالی کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۰۵۸	۲.۷۶۶۸	۰.۹۸۷۹	۲.۷۳۳۳	ACIND	استقلال کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۰۹۵	۲.۶۰۱۲	۰.۰۴۷۹	۰.۱۲۴۷	ACSIZE	اندازه کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۰۳۲	۲.۹۶۰۹	۰.۸۲۲۱	۲.۴۳۴۱	CSR * ACEXP	مسئولیت اجتماعی * تخصیص مالی کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۰۸۶	۲.۶۳۶۳	۲.۲۶۲۴	۵.۹۶۴۵	CSR * ACIND	مسئولیت اجتماعی * استقلال کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۰۸۶	۲.۶۳۵۳	۰.۱۱۷۲	۰.۳۰۸۹	CSR * ACSIZE	مسئولیت اجتماعی * اندازه کمیته حسابرسی
معنادار	۰.۰۱۳۰	۲.۴۹۰۳	۰.۱۰۸۱	۰.۲۶۹۲	SIZE	اندازه شرکت
معنادار	۰.۰۰۰۰	-۴.۹۳۸۰	۰.۰۰۶۴	-۰.۰۳۱۵	LEV	اهرم مالی
معنادار	۰.۰۰۱۵	-۳.۱۸۷۱	۰.۰۱۲۵	-۰.۰۳۹۸	LOSS	زیان شرکت
معنادار	۰.۰۱۷۰	۲.۳۹۳۰	۰.۰۵۶۶	۰.۱۳۵۴	RES(-1)	باقیمانده مدل اول
						R-squared
						Adjusted R-squared
						F-statistic
						Prob(F-statistic)
						Durbin- Watson stat

بررسی اعتبار و قدرت الگو

✓ آزمون F: در یک معادله رگرسیون چند متغیره، چنانچه هیچ رابطه‌ای میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل وجود نداشته باشد، باید تمامی ضرایب متغیرهای مستقل در معادله، مساوی صفر باشند. از این رو، باید معنادار بودن معادله

رگرسیون مورد آزمون قرار گیرد. این کار با استفاده از آماره F انجام می‌شود. همان‌طور که در جدول (۶) ملاحظه می‌شود، مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی-معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. ✓ ضریب تعیین R²: معیاری است که قدرت رابطه میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل را تشریح می‌کند. مقدار این ضریب در واقع مشخص‌کننده آن است که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۵۸۹ است؛ یعنی ۵۹٪ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. ✓ ضریب تعیین تعدیل‌شده: این ضریب با ضریب تعیین برابر نیست، احتمالاً از دلایل وجود تفاوت بین میزان ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیلی وجود متغیرهای اضافی است که با داشتن اثر معنادار بر متغیر وابسته موجب کاهش کاذب در ضریب تعیین شده باشند.

بررسی اعتبار باقیمانده‌ها

خودهمبستگی: نتایج حاصل از بررسی خودهمبستگی جملات خطا با استفاده از آماره دوربین واتسون انجام می‌گیرد که با توجه به این که آماره به دست آمده در دامنه ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد، بیانگر نبود خودهمبستگی بین خطاهای مدل است.

نتیجه:

آزمون t: با توجه به مقدار ضریب مثبت رگرسیونی تخصص مالی کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت تخصص مالی کمیته حسابرسی با کیفیت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت (مستقیم) معناداری دارد (p < ۰/۰۵). نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به متغیر تعدیل‌کننده تخصص مالی کمیته حسابرسی برای شرکت‌های مورد مطالعه معنادار است (p < ۰/۰۵)؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و با توجه به مقدار مثبت ضریب رگرسیونی مسئولیت اجتماعی شرکت * تخصص مالی کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت که مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر تخصص مالی کمیته حسابرسی تأثیر معناداری مثبت (مستقیم) دارد. فرضیه اول فرعی مورد تایید است.

با توجه به مقدار ضریب مثبت رگرسیونی استقلال کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت (مستقیم) معناداری دارد (p < ۰/۰۵). نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به متغیر تعدیل‌کننده استقلال کمیته حسابرسی برای شرکت‌های مورد مطالعه معنادار است (p < ۰/۰۵)؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و با توجه به مقدار منفی ضریب رگرسیونی مسئولیت اجتماعی شرکت * استقلال کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت که مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر استقلال کمیته حسابرسی تأثیر معناداری مثبت (مستقیم) دارد. فرضیه دوم فرعی مورد تایید است.

با توجه به مقدار ضریب مثبت رگرسیونی اندازه کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت اندازه کمیته حسابرسی با کیفیت سود، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت (مستقیم) معناداری دارد (p < ۰/۰۵). نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به متغیر تعدیل‌کننده اندازه کمیته حسابرسی برای شرکت‌های مورد مطالعه معنادار است (p < ۰/۰۵)؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و با توجه به مقدار منفی ضریب رگرسیونی مسئولیت اجتماعی شرکت * اندازه کمیته حسابرسی می‌توان نتیجه گرفت که

مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت سود با توجه به نقش تعدیلگر اندازه کمیته حسابرسی تأثیر معناداری مثبت (مستقیم) دارد. فرضیه سوم فرعی مورد تایید است.

نتایج نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ مقادیر t برای تمام متغیرها در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد یعنی متغیرها در مدل معنی‌دار هستند. نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که اندازه شرکت و عمر شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت سود دارد ولی اهرم مالی و زیان شرکت تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت سود دارد.

نتیجه گیری

استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خود، آگاهی از کلیه جنبه‌های عملکرد مالی واحد تجاری را امری اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌کنند. یکی از اقلامی که استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی توجه ویژه‌ای به آن دارند، سود گزارش شده واحد اقتصادی است. بر اساس مفهوم سودمندی تصمیم، ارائه‌شده توسط هیأت استانداردهای حسابداری مالی، کیفیت سود و به‌طور عام‌تر کیفیت گزارشگری مالی، مورد علاقه کسانی است که از گزارش‌های مالی برای اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری و انعقاد قراردادهای مختلف استفاده می‌کند. از دیدگاه سرمایه‌گذاری، کیفیت پایین سود مطلوب نمی‌باشد، زیرا سودهای کم کیفیت تخصیص نامناسب منابع را به دنبال داشته و باعث کاهش رشد اقتصادی می‌شود. با توجه به این که کیفیت سود از اهمیت بالایی برخوردار بوده و جزء مفاهیم اصلی حسابداری می‌باشد، دارای تفاسیر گوناگونی میان محققین است. بر این اساس پژوهش حاضر به ارزیابی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد.

محدودیت‌های پژوهش

در فرآیند انجام یک تحقیق علمی، ممکن است مجموعه شرایط و مواردی وجود داشته باشند که خارج از کنترل محقق باشد. تحقیق حاضر نیز از این قاعده مستثنی نبوده و محدودیت‌های حاکم بر تحقیق حاضر به شرح زیر می‌باشند:

- ✓ با توجه به نوظهور بودن کمیته حسابرسی، این تحقیق به صورت مقطعی انجام شده است که منجر به محدودیت در تعمیم دهی می‌شود. همچنین برای مطالعه تأثیر برخی ویژگی‌های کمیته حسابرسی نیاز به یک سری اطلاعات اضافی بود که به دلیل نبود پایگاه داده و عدم گزارش آن، بررسی ویژگی‌هایی همانند تعداد جلسات اعضای کمیته حسابرسی و دوره تصدی اعضای کمیته حسابرسی، امکان پذیر نبوده است.
- ✓ طبق منشور کمیته حسابرسی یکی از شروط مستقل بودن اعضای کمیته حسابرسی، خارج از شرکت بودن اعضا بود که در شرکتهای ایرانی این بند رعایت نشده و مستقل بودن به معنای خارج از اعضای هیئت مدیره بودن تلقی شده است که این موضوع می‌تواند بر یافته‌های تحقیق تأثیر بگذارد.
- ✓ با توجه به نوظهور بودن و جدید بودن وجود کمیته حسابرسی در ایران، مطالعه تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و ارتباط آن با موضوعات مالی مربوط می‌تواند از جنبه غنا بخشیدن به مبانی نظری و فایده مندی عملی مفید واقع شود.

پیشنهادهای کاربردی

✓ پیشنهاد میشود که جهت بهبود کیفیت سود در شرکتهای بورس اوراق بهادار، جلسات توجیهی برگزار شود و کارکنان با برنامه‌ها و استراتژیهای کیفیت سود آشنا گردند.

- ✓ همچنین توصیه میشود که هنگام تشکیل و بکارگیری اعضای کمیته حسابرسی به ویژگیهای افراد مانند تخصص آنها، میزان استقلال و ... توجه شود و افراد لایق انتخاب گردند.
- ✓ مسئولیت اجتماعی به تنهایی واژه مهمی در شرکتهای بورس اوراق بهادار است که مربوط به مباحث اخلاقی درباره رفتار و تصمیم گیری در شرکتها است و به موضوعاتی مانند مدیریت منابع انسانی، حمایت محیطی، سلامت کاری، روابط اجتماعی و روابط با عرضهکنندگان و مشتریان میپردازد لذا پیشنهاد میگردد که به آن توجه ویژه شود و به طور تخصصی از برنامههای آموزشی لازم در جهت بکارگیری آن در شرکتها استفاده شود و به عنوان استراتژی مهمی در نظر گرفته شود.
- ✓ الزام و پیگیری اجرای اصول حاکمیت شرکتی
- ✓ تقویت رعایت منشور کمیته حسابرسی، تدوین شده در سال ۱۳۹۱
- ✓ حمایت و پیگیری عمومیت یافتن منشور کمیته حسابرسی در تمامی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران
- ✓ توجه به اینکه تعداد بیشتر اعضای کمیته حسابرسی می تواند بر استقلال آن اثرگذار باشد لذا پیشنهاد میشود تا حداقل از ۵ نفر به جای ۳ نفر در ترکیب کمیته حسابرسی استفاده شود.

منابع

- ✓ بابائی درچه، فاطمه، (۱۴۰۱)، نقش تعدیلگر مالکیت خانوادگی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود، کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در علوم انسانی، اقتصاد، مدیریت و حسابداری.
- ✓ صغیری، مهدی، هاشمی، مهین و صوفی، حمید، (۱۴۰۰)، تاثیر ویژگی های هیئت مدیره و کمیته حسابرسی بر سطح افشای مسئولیت اجتماعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس بین المللی چالش ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری، دامغان.
- ✓ غیور، فرزاد، منصورفر، غلامرضا، علی اکبرلو، علیرضا، (۱۴۰۰)، بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت سود با نقش تعدیل گری بیش اطمینانی مدیریت، رویکرد مدل سازی معادلات ساختاری، دومین کنفرانس بین المللی چالش ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری، دامغان.
- ✓ Appuhami, R.; Tashakor, S. The impact of audit committee characteristics on CSR disclosure: An analysis of Australian firms. *Aust. Account. Rev.* 2017, 83, 400–420.
- ✓ Badolato, P.G.; Donelson, D.C.; Ege, M. Audit committee financial expertise and earnings management: The role of status. *J. Account. Econ.* 2014, 58, 208–230.
- ✓ Ban, H.-J. Corporate governance structure, corporate social responsibility, and its performance. *J. Ind. Econ. Bus.* 2009, 22, 2171–2195. (In Korean)
- ✓ Beck, M.J.; Mauldin, E.G. Who's really in charge? Audit committee versus CFO power and audit fees. *Account. Rev.* 2014, 89, 2057–2085.
- ✓ Carcello, J.V.; Neal, T.L. Audit committee characteristics and auditor dismissals following “new” going-concern reports. *Account. Rev.* 2003, 78, 95–117.
- ✓ Cheon, Y.S.; Cheung, J.; Ha, S. The effectiveness of financial experts in the audit committee and corporate governance. *Korean Acc. Rev.* 2013, 38, 31–60. (In Korean)
- ✓ Choi, B.B.; Lee, D.; Park, Y. Corporate social responsibility, corporate governance and earnings quality Evidence from Korea. *Corp. Gov.* 2013, 21, 447–467.
- ✓ Choi, H.J.; Moon, D.C. The relationship between corporate social responsibilities and accounting transparency. *Korean Acc. Rev.* 2013, 38, 135–171. (In Korean)

- ✓ Choi, K.; Park, J.-I.; Cho, H.-W. An empirical analysis on the relation between the board of director and audit committee's characteristics and financial statement fraud. *Study Acc. Aud.* 2008, 48, 351–389. (In Korean)
- ✓ Choi, S.; Han, J.; Jung, T.; Song, B. Audit committee members with CEO experience and the value of cash holdings. *Manag. Audit. J.* 2020, 35, 897–926.
- ✓ Chung, Y.-J. The association between audit committee characteristics and audit fees. *Study Acc. Aud.* 2005, 41, 145–166. (In Korean) 44. Abbott, L.J.; Parker, S. Auditor selection and audit committee characteristics. *Aud. J. Pract. Theor.* 2000, 19, 47–66.
- ✓ Davidson, R.H.; Dey, A.; Smith, A.J. CEO materialism and corporate social responsibility. *Account. Rev.* 2019, 94, 101–126.
- ✓ Dimitropoulos, P.; Koronios, K. Corporate environmental responsibility and earnings management. In *Corporate Environmental Responsibility, Accounting and Corporate Finance in the EU*; Springer: Cham, Switzerland, 2021; pp. 215–233.
- ✓ Dwekat, A.; Meqbel, R.; Seguí-Mas, E.; Tormo-Carbó, G. The role of the audit committee in enhancing the credibility of CSR disclosure: Evidence from STOXX Europe 600 members. *Bus. Ethic-Environ. Responsib.* 2022, 31, 718–740.
- ✓ Ghaleb, B.A.A.; Qaderi, S.A.; Almashaqbeh, A.; Qasem, A. Corporate social responsibility, board gender diversity and real earnings management: The case of Jordan. *Cogent Bus. Manag.* 2021, 8, 1883222.
- ✓ Handayati, P.; Tham, Y.T.; Yuningsih, Y.; Rochayatun, S.; Meldona. Audit quality, corporate governance, firm characteristics and CSR disclosures—Evidence from Indonesia. *J. Bus. Financ. Account.* 2022, 33, 65–78.
- ✓ Hoitash, U.; Hoitash, R.; Bedard, J. Corporate governance and internal control over financial reporting: A comparison of regulatory regimes. *Account. Rev.* 2009, 84, 839–867
- ✓ Hong, C.M.; Jung, J.H. Audit committee characteristics and human resource investment for internal control over financial reporting. *Korean Mgmt. Rev.* 2012, 41, 1157–1194. (In Korean)
- ✓ Hussain, N.; Rigoni, U.; Orij, R.P. Corporate governance and sustainability performance: Analysis of triple bottom line performance. *J. Bus. Ethics.* 2018, 149, 411–432.
- ✓ Hwang, S.-J.; Ryu, S.-J. The effect of corporate governance on the relationship between CEO compensation and CSR. *Tax Acc. Res.* 2020, 64, 27–52. (In Korean)
- ✓ Irom, M. I., Okpanachi, J., Ahmed, N. M., & Agbi, S. E. (2023). Effect of Managerial Ownership and Audit Committee Financial Expertise on Earnings Management of Listed Manufacturing Companies in Nigeria. *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research*, 11(2), 15-35.
- ✓ Jung, W.-S. The effects of corporate social responsibility on the tax strategy and firm value to the tax strategy—Focus on corporate governance. *Korea Int. Acc. Rev.* 2015, 60, 181–206. (In Korean)
- ✓ Kaoje, A. N., Alkali, M. Y., & Moddibo, A. (2023). The effect of audit committee characteristics on earnings management in Nigerian listed firms. *Technology audit and production reserves*.
- ✓ Khan, A.; Muttakin, M.B.; Siddiqui, J. Corporate governance and corporate social responsibility disclosures: Evidence from an emerging economy. *J. Bus. Ethics.* 2013, 114, 207–223.
- ✓ Kim, S.H.; Jung, Y.K. Corporate social responsibility (CSR) and real earnings management. *J. Tax. Acc.* 2013, 14, 227–259. (In Korean)
- ✓ Kim, Y.; Park, M.S.; Wier, B. Is earnings quality associated with corporate social responsibility? *Account. Rev.* 2012, 87, 761–796.
- ✓ Kim, Y.-H. The effect of CSR on earnings management and firm value. *Tax. Acc. Res.* 2014, 40, 147–163. (In Korean)

- ✓ Klein, A. Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *J. Account. Econ.* 2002, 33, 375–400.
- ✓ Kook, C.P.; Kang, Y.S. Corporate social responsibility, corporate governance and firm value. *Korean J. Financ. Stud.* 2011, 40, 713–748. (In Korean)
- ✓ Krishnan, G.V.; Visvanathan, G. Does the SOX definition of an accounting expert matter? The association between audit committee directors' accounting expertise and accounting conservatism. *Contemp. Account. Res.* 2008, 25, 827–857
- ✓ Kwak, S.-K. A critical review on the literature about the audit committee. *J. Tax. Acc.* 2010, 11, 175–217. (In Korean)
- ✓ Lim, H.J.; Choi, J.S. Corporate social responsibility and earnings management: Do the external business ethics portray internal ethics? *Korean Acc. J.* 2013, 22, 257–309. (In Korean)
- ✓ Maglio, R.; Rey, A.; Agliata, F.; Lombardi, R. Connecting earnings management and corporate social responsibility: A renewed perspective. *Corp. Soc. Responsib. Environ. Manag.* 2020, 27, 1108–1116
- ✓ Meng, X., 2010. Interactive relation between corporate social responsibility disclosure and the cost of capital: an analysis framework based on asymmetric information. *Account. Res.* 22 (9), 25e29.
- ✓ Moon, H.-J. The relationship between ethical management and discretionary accruals. *Korean Acc. J.* 2007, 16, 81–105. (In Korean)
- ✓ Muttakin, M.B.; Khan, A.; Azim, M.I. Corporate social responsibility disclosures and earnings quality: Are they a reflection of managers' opportunistic behavior? *Manag. Aud. J.* 2015, 30, 277–298.
- ✓ Naiker, V.; Sharma, D.S. Former audit partners on the audit committee and internal control deficiencies. *Account. Rev.* 2009, 84, 559–587.
- ✓ Palacios-Manzano, M.; Gras-Gil, E.; Santos-Jaen, J.M. Corporate social responsibility and its effect on earnings management: An empirical research on Spanish firms. *Total Qual. Manag. Bus. Excell.* 2021, 32, 921–937.
- ✓ Prior, D.; Surroca, J.; Tribó, J.A. Are socially responsible managers really ethical? Exploring the relationship between earnings management and corporate social responsibility. *Corp. Gov.* 2008, 16, 160–177.
- ✓ Salewski, M.; Zülch, H. The Impact of Corporate Social Responsibility (CSR) on Financial Reporting Quality: Evidence from European Blue Chips; Working Paper; HHL—Leipzig Graduate School of Management: Saxony, Germany, 2012.
- ✓ Santos-Jaén, J.M.; León-Gómez, A.; Serrano-Madrid, A. The effect of corporate social responsibility on earnings management: Bibliometric review. *Int. J. Financ. Stud.* 2021, 9, 68.
- ✓ Sharma, V.D.; Iselin, E.R. The association between audit committee multiple-directorships, tenure, and financial misstatements. *Aud. J. Pract. Theor.* 2012, 31, 149–175
- ✓ Sohn, S.; Choi, J.-H.; Lee, E. A Study on the effectiveness of audit committee: Using accounting errors. *Korean Acc. Rev.* 2004, 29, 61–90. (In Korean)
- ✓ Song, B. (2022). The Influence of Audit-Committee Characteristics on the Association between Corporate Social Responsibility and Earnings Quality. *Sustainability*, 14(17), 10496.
- ✓ Song, B.; Ahn, H.; Choi, G.D.; Ryu, H.S. Earnings management, prospector strategy and expertise of an audit committee. *Korea Int. Acc. Rev.* 2019, 88, 201–229. (In Korean)
- ✓ Song, B.; Ahn, H.; Choi, J.-H. The effect of the composition of audit committee financial expertise on industry specialist auditor choice and audit fees. *Korean Acc. Rev.* 2017, 42, 209–243. (In Korean)
- ✓ Vacca, A.; Iazzi, A.; Vrontis, D.; Fait, M. The role of gender diversity on tax aggressiveness and corporate social responsibility: Evidence from Italian listed companies. *Sustainability* 2020, 12, 2007.

- ✓ Wang, H.; Choi, J. A new look at the corporate social–financial performance relationship: The moderating roles of temporal and interdomain consistency in corporate social performance. *J. Manag.* 2013, 39, 416–441.
- ✓ Wu, M.W., Shen, C.H., 2013. Corporate social responsibility in the banking industry: motives and financial performance. *J. Bank. Financ.* 37 (9), 3529e3547.
- ✓ Xie, B.; Davidson III, W.N.; DaDalt, P.J. Earnings management and corporate governance: The role of the board and the audit committee. *J. Corp. Financ.* 2003, 9, 295–316.